

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 9. marts 2018
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Christian Nikolaj Søberg
Sagsnr.: 2017-731-0018
Dok.: 660014

KOMMENTERET OVERSIGT

over

høringssvar om forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Nedbringelse af sagsbehandlingstiden i straffesager)

I. Høringen

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 15. januar 2018 til den 12. februar 2018 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Højesteret, Den Særlige Klageret, Østre og Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Amnesty International, Bedre Psykiatri, Dansk Psykiatrisk Selskab, Danske Regioner, Det Kriminalpræventive Råd, FDM, Forbrugerrådet, Galebevægelsen, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Landsforeningen af patientrådgivere og bistandsværger i Danmark, Landsforeningen KRIM, Landsforeningen LEV, Retspolitisk Forening og SIND – Landsforeningen for psykisk sundhed.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Justitsministeriet har modtaget høringsvar fra:

Østre og Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Den Danske Dommerforening, Foreningen af Offentlige Anklagere, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Dansk Psykiatrisk Selskab, Det Kriminalpræventive Råd, FDM, Forbrugerrådet, Institut for Menneskeretigheder, KL og Retspolitisk Forening.

Justitsministeriets kommentarer til høringsvarene er anført i kursiv.

II. Høringsvarene

1. Generelt til lovforslaget

Sø- og Handelsretten, Rigsadvokaten, FDM, Forbrugerrådet og KL har ikke bemærkninger til lovudkastet.

Domstolsstyrelsen vurderer, at lovudkastet samlet set vil medføre et øget antal kendelser ved byretterne, og at en del af disse kendelser vil blive indbragt for landsretterne, men at merudgifterne forbundet hermed kan afholdes inden for den nuværende økonomiske ramme.

Den Danske Dommerforening er enig i lovudkastets formål og finder, at flere dele af lovudkastet vil kunne bidrage til at nedbringe sagsbehandlingstiden.

Foreningen af Offentlige Anklagere imødeser gerne, at sagsbehandlingstiden i straffesager nedbringes, men således, at der ikke sker en forringelse af arbejdsvilkårene for de offentlige anklagere.

Advokatrådet er enig i det overordnede sigte, at sagsbehandlingstiden i straffesager ikke må være unødigt lang, og ser derfor positivt på initiativer, der er egnede til at nedbringe den samlede sagsbehandlingstid i straffesager. Advokatrådet anfører dog, at analysen af straffesagskæden, som ligger til grund for lovudkastet, er for spinkel, og finder, at grundlaget for lovgivning skal undergives en fornyet analyse med inddragelse af alle relevante interesser, f.eks. i regi af Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg.

Danske Advokater er enig i formålet med at nedbringe sagsbehandlingstiden i straffesager og anser det for positivt, at Justitsministeriet har fokus på dette område, men anfører bl.a., at flere af de foreslåede tiltag er yderst kritisable. Danske Advokater anbefaler derfor, at der i stedet arbejdes for, at en straffesag ikke ligger stille i længere perioder ved politiet og anklagemyndigheden.

Landsforeningen af Forsvarsadvokater tilslutter sig lovudkastets formål med at nedbringe sagsbehandlingstiden i straffesager, men anfører samtidig, at dele af lovudkastet må anses for at være i direkte strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om retten til frit forsvarervalg. Landsforeningen af Forsvarsadvokater finder det endvidere særdeles uheldigt, at analysen af hele straffesagskæden ikke afspejles i lovudkastet, og at forslaget ikke forholder sig til de krav, der er til f.eks. politiets, anklagemyndighedens, domstolens og kriminalforsorgens sagsbehandlingstid i straffesager. Landsforeningen af Forsvarsadvokater opfordrer til, at arbejdet med at finde tiltag, som kan nedbringe sagsbehandlingstiden i straffesager, finder sted i et udvalg.

Det Kriminalpræventive Råd er generelt positiv over for lovudkastet.

Retspolitisk Forening tilslutter sig lovudkastets formål med at nedbringe sagsbehandlingstiden i straffesager, men anfører bl.a., at lovudkastet fokuserer for meget på forsvarsadvokater og ikke forholder sig til f.eks. de ressourcer, der er til rådighed for politiet og anklagemyndigheden. Retspolitisk Forening henviser i øvrigt til de data fra Domstolsstyrelsen, der henvises til i pkt. 2.1.2.2 i lovudkastets almindelige bemærkninger, og anfører, at det ikke er rimeligt på baggrund heraf at foretage helt generelle ændringer vedrørende adgangen til at vælge forsvarer, og opfordrer samtidig til, at dette datamateriale gøres offentligt tilgængeligt.

Der henvises til Justitsministeriets kommentarer i pkt. 2.1 nedenfor.

2. Sigtedes valg af forsvarer, forsvarerskift mv.

2.1. Sigtedes valg af forsvarer

Vestre Landsret anfører, at det ikke er nærmere oplyst, hvordan retten kommer i besiddelse af fyldestgørende og pålidelige oplysninger om, hvornår andre advokater kan møde. Vestre Landsret bemærker, at det kan være vanskeligt at beramme sagen til hovedforhandling inden 2 uger, jf. retspleje-

lovens § 843 a, stk. 1, 2. pkt., såfremt fristen for sigtede til at angive, hvem sigtede ønsker som forsvarer, i almindelighed fastsættes til 5 hverdage, og det viser sig, at den ønskede forsvarer ikke kan beskikkes eller skal afbeskikkes, og sigtede herefter skal have lejlighed til at vælge en anden forsvarer.

Domstolsstyrelsen anfører, at såfremt retten afviser at beskikke en ønsket forsvarer, må retten kunne dokumentere, at en anden forsvarer kan møde tidligere. Domstolsstyrelsen foreslår derfor, at det i lovforslagets bemærkninger nærmere angives, hvordan retterne skal indhente oplysninger om, hvornår andre forsvarere kan møde, og at det bl.a. angives, at der i øvrigt tilkommer retten et vist skønsmæssigt råderum i forhold til at vurdere, om den pågældende forsvarers medvirken vil forsinke sagens behandling væsentligt.

Den Danske Dommerforening anfører, at berømmelse og senere omberømmelse af straffesager i dag er meget ressourcekrævende ved de enkelte retter og involverer både kontorpersonale og dommere. Lovudkastets mange forskellige tidsfrister og forudsætningen om nær og ofte gentagen kontakt til mulige forsvarere forekommer unødigt detaljerede og vil næppe mindske arbejdet med berømmelse og mulige omberømmelser af sagerne. Forslaget tager tilsyneladende ikke højde for, at et stigende antal straffesager i dag gennemføres med flere sigtede/tiltalte og dermed flere forsvarere, og at dette i praksis kan og fortsat vil gøre det særdeles vanskeligt at få flere kalendere til at passe sammen. Forslaget synes heller ikke at tage højde for, at stort set alle retter har indgået berømmelsesaftaler med anklagemyndigheden og dermed er afskåret fra at beramme straffesager uden hensyntagen til anklagemyndighedens kalender.

De foreslåede regler i retsplejelovens § 735, stk. 3, og § 736, stk. 1, nr. 2 (lovforslagets § 1, nr. 7 og 8), om nægtelse af beskikkelse af en forsvarer og om tilbagekaldelse af en beskikkelse bygger på samme tankegang som de tilsvarende gældende bestemmelser, nemlig at hensynet til sagsbehandlingstiden kan føre til at nægte en beskikkelse eller tilbagekaldelse af en beskikkelse. Forslaget går i den forbindelse ud på, at hensynet til sagsbehandlingstiden skal tillægges væsentligt større vægt, end det sker efter de gældende regler, og lovforslagets bemærkninger indeholder i tilknytning hertil forholdsvist præcise anvisninger på, hvordan afvejningen skal foretages i konkrete sager. Samtidig er det imidlertid flere steder angivet i bemærkningerne, at der i forskellige henseender stadig vil være et skøn, som vil skulle udøves af retten i den konkrete sag. Dette kan bl.a. være tilfældet i sager

med flere sigtede og dermed flere forsvarere. Efter Justitsministeriets opfattelse er anvisningerne ikke mere detaljerede, end formålet tilsiger.

Forslaget ses ikke at være i strid med eksistensen af berammelsesaftaler med anklagemyndigheden, og det er med lovforslaget direkte forudsat, at der i alle retskredse og ved begge landsretter indgås berammelsesaftaler med anklagemyndigheden på grundlag af den reviderede skabelon, som Justitsministeriet, Domstolsstyrelsen og Rigsadvokaten har udarbejdet, jf. pkt. 2.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 16.

Justitsministeriet har noteret sig, at Dommerforeningen oplyser, at berammelse og senere omberammelse af straffesager i dag er meget ressourcekrævende ved de enkelte retter og involverer både kontorpersonale og dommere. Justitsministeriet bemærker, at hovedformålet med forslagene vedrørende forsvarerbeskikkelse er at forkorte sagsbehandlingstiden, herunder navnlig tiden fra anklageskriftets indlevering til afviklingen af hovedforhandlingen. Det er forventningen, at domstolene ligesom i dag vil skulle bruge ressourcer og i nogle sager mange ressourcer både i form af kontorpersonale og dommere på at få berammet den enkelte sag til et så tidligt tidspunkt, som rettens forhold, anklagemyndighedens forhold og sigtedes eventuelle ønsker til forsvarer muliggør inden for de rammer, lovforslaget sætter.

Særligt med hensyn til kontakt til mulige forsvarere bemærkes, at der foreslås en ny lovregel om, at når sagen er berammet eller står over for at skulle berammes, skal en ikke-beneficeret forsvarer forud for beskikkelsen oplyse retten om ledige mødetidspunkter, jf. lovforslagets § 1, nr. 5 (forslag til retsplejelovens § 733, stk. 3, 2. pkt.). Gør den ønskede forsvarer ikke det, kan retten beskikke en anden forsvarer og beramme sagen med denne, og herefter vil ombeskikkelse i almindelighed forudsætte, at den nye forsvarer kan give møde til den berammede hovedforhandling.

Endvidere bemærkes, at der ikke er noget til hinder for, at retten samtidig med, at sigtede i medfør af det foreslåede § 735, stk. 2, gives lejlighed til at angive, hvem sigtede ønsker som forsvarer, beskikker en beneficeret advokat til forsvarer og berammer sagen med denne. Såfremt sigtede rettidigt anmoder om beskikkelse af en anden forsvarer, har retten dermed et sikkert udgangspunkt (i form af den allerede berammede hovedforhandling), hvorfra den maksimalt acceptable forsinkelse kan regnes. Det vil i en sådan situation være tilstrækkeligt, at retten foreslår den forsvarer, som sigtede har

ønsket, et passende antal tidspunkter for hovedforhandlingen, og beder forsvareren om at angive, hvilke af disse tidspunkter forsvareren kan give møde, samt om at oplyse, hvornår forsvareren i stedet kan møde, hvis forsvareren ikke kan møde på nogen af de foreslåede tidspunkter. Manglende rettidigt svar fra den ønskede forsvarer på en sådan forespørgsel har også her den retsvirkning, at ombesikkelse herefter i almindelighed vil forudsætte, at den nye forsvarer kan give møde til den berammede hovedforhandling. Og med et svar fra forsvareren vil det i almindelighed umiddelbart kunne konstateres, om sigtedes ønske skal imødekommes eller afvises, og hvis sigtedes ønske imødekommes, vil sagen i almindelighed også straks kunne omberammes på grundlag af de ledige tidspunkter, forsvareren har oplyst.

Hvis retten i stedet afventer sigtedes svar, før retten beskikker en forsvarer, og sigtede ønsker en bestemt forsvarer, vil retten naturligt foreslå den ønskede forsvarer et passende antal tidspunkter for hovedforhandlingen og bede forsvareren om at angive, hvilke af disse tidspunkter forsvareren kan give møde, samt om at oplyse, hvornår forsvareren i stedet kan møde, hvis forsvareren ikke kan møde på nogen af de foreslåede tidspunkter. Ud fra forsvarerens svar vil det i almindelighed umiddelbart kunne konstateres, om sagen med sikkerhed kan berammes med den pågældende som forsvarer inden for de rammer, lovforslaget sætter, eller om der kan være tale om en sådan væsentlig forsinkelse, at den pågældende ikke kan beskikkes til forsvarer. Konstateringen kan ske ved at sammenligne rettens tidligste forslag med det tidligste tidspunkt, hvor sagen vil kunne berammes med den pågældende forsvarer, og ved at sammenholde længden af en eventuel forsinkelse med de anvisninger, som fremgår af lovforslagets bemærkninger. Vil der herefter kunne være tale om en væsentlig forsinkelse i lovforslagets forstand, er det en forudsætning for at nægte at beskikke den ønskede forsvarer, at sagen berammes så meget tidligere med en anden forsvarer. Det vil derfor være naturligt, at retten først nægter at beskikke den ønskede forsvarer, når retten har det fornødne grundlag for at beskikke en anden forsvarer og beramme sagen til et tilstrækkeligt tidligt tidspunkt. Hvis retten ikke på andet grundlag – herunder på sigt et it-understøttet overblik over de beneficerede forsvareres ledige mødetidspunkter, jf. nedenfor – har fornødent kendskab til, hvornår en anden forsvarer har ledige mødetidspunkter, vil det i forlængelse heraf være naturligt, at retten anmoder en eller flere beneficerede advokater om at angive, på hvilke af de tidspunkter, som retten har foreslået den ønskede forsvarer, de kan give møde.

Det skal understreges, at de beskrevne sagsgange angår en simpel sag med én sigtet. Beskrivelsen tjener bl.a. til at illustrere, at lovforslaget i nogle tilfælde kan give domstolene en administrativ lettelse i forhold til beskikkelse og berammelse i kraft af de foreslåede regler, som indebærer, at retten kan træffe beslutning herom på grundlag af, hvad den ønskede advokat selv har oplyst, og hvor manglende rettidigt svar betyder, at retten kan beskikke en beneficeret advokat, og at en berammet hovedforhandling herefter i givet fald ligger fast. Endvidere tjener beskrivelsen til at give den uddybning af, hvad lovforslaget indebærer i praksis, som er efterlyst i nogle høringssvar. Det er ikke hensigten at underspille, at der også fremover ligesom i dag navnlig i sager med flere sigtede og dermed flere forsvarere vil skulle anvendes efter omstændighederne betydelige administrative ressourcer fra rettens side både i form af kontorphonale og dommere på at få beskikket forsvarere og berammet hovedforhandlingen. Det er heller ikke hensigten at normere domstolenes arbejde med beskikkelse og berammelse ud over, hvad der fremgår af de foreslåede lovregler og af bemærkningerne til lovforslaget. Retten er bundet af målsætningen om, at sagsbehandlingstiden skal være så kort, som en forsvarlig behandling af sagen muliggør, og af, at tidspunktet for hovedforhandlingen skal fastsættes snarest muligt efter, at anklageskriftet er indleveret til retten ved digital kommunikation, jf. forslaget til retsplejelovens § 843 a (lovforslagets § 1, nr. 16). Retten er også bundet af de anvisninger vedrørende den maksimalt acceptable forsinkelse som følge af sigtedes valg af forsvarer, der fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 7 og 8. Inden for disse rammer har retten imidlertid metodefrihed, og det vil efter Justitsministeriets opfattelse ikke være hensigtsmæssigt at søge på forhånd at give mere bindende anvisninger for domstolene på dette punkt. Den nærmere tilrettelæggelse bør være overladt til retterne, herunder med henblik på løbende tilpasning i forhold til indhøstede erfaringer eller ændrede forhold og med mulighed for, at Domstolsstyrelsen bidrager til udbredelse af bedste praksis og benchmarking på tværs af retterne.

Danske Advokater anfører bl.a., at forslaget om, at retten kan fordele sagerne bl.a. under hensyn til de ledige mødetidspunkter, forudsætter, at retterne har overblik over advokaternes ledige mødedatoer, og at advokaterne selv kan fjerne datoer, som ikke længere er ledige. Det vil være uforholdsmæssigt administrativt tungt, hvis en sådan kommunikation med retterne skal ske ved e-mail og individuelt med de forskellige retter. Den foreslåede ordning forudsætter derfor efter Danske Advokaters opfattelse, at der etableres et system, som kan håndtere den løbende kommunikation i form af ind-

melding, opdatering og sletning af ledige mødetidspunkter. Et sådan system eksisterer ikke på nuværende tidspunkt.

Justitsministeriet er enig med Danske Advokater i, at der ikke på nuværende tidspunkt eksisterer et dedikeret it-system, som kan håndtere løbende kommunikation mellem de beneficerede advokater og retten om ledige mødetidspunkter. Det er i den forbindelse også Justitsministeriets opfattelse, at det fulde udbytte af de foreslåede regler om beskikkelse under hensyntagen til ledige mødetidspunkter, forsvarerne har oplyst til retten, ikke kan forventes opnået fra lovens ikrafttræden, men vil afhænge af, at Domstolsstyrelsen som ansvarlig for domstolenes bevillingsmæssige og administrative forhold som led i en løbende prioritering af domstolenes it-projekter på et senere tidspunkt får etableret en it-understøttelse, der kan håndtere en sådan løbende kommunikation mellem de beneficerede advokater og retten om ledige mødetidspunkter.

Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at før der er etableret en it-understøttelse, bør beneficerede advokater ikke være forpligtet til løbende at sende retten oplysninger om ledige mødetidspunkter, da dette efter omstændighederne ville kunne udgøre en uforholdsmæssig administrativ byrde.

Indtil da vil anvendelsen af den foreslåede regel om hensyntagen til oplyste ledige mødetidspunkter på den anførte baggrund kunne ske ud fra dels oplysninger om ledige mødetidspunkter, som beneficerede advokater af egen drift måtte vælge at give til retten, dels oplysninger om ledige mødetidspunkter, som en beneficeret advokat giver som svar på en konkret forespørgsel fra retten til brug for rettens overvejelser om beskikkelse og/eller berømmelse i en eller flere verserende konkrete sager.

Institut for Menneskerettigheder er enig i, at afviklingen af straffesager uden afbrydelser, udsættelser og forsinkelser kan være relevante og tilstrækkelige grunde til at tilsidesætte hensynet til at imødekomme sigtedes valg af forsvarer, men anfører, at det er vigtigt at holde fast i, at udgangspunktet er, at sigtede har ret til selv at vælge forsvarer, og at en afvisning heraf bør have undtagelsens karakter, og at domstolene derfor bør overlades et vist skøn med hensyn til at vurdere, om sigtedes ønske om beskikkelse af en bestemt forsvarer i den konkrete sag skal tilsidesættes af hensyn til en hurtigere behandling af sagen. Institut for Menneskerettigheder anbefaler derfor, at det i lovforslagets bemærkninger præciseres, at retten i den konkrete sag skal skønne, om nægtelse af forsvarerbeskikkelse er nødvendig af hensyn til

sagsbehandlingstiden, og at der generelt redegøres for, i hvor mange sager det forventes, at forslaget vil medføre, at sigtede vil blive nægtet beskikkelse af en bestemt forsvarer.

Institut for Menneskerettigheder anfører endvidere, at Institut for Menneskerettigheder er enig i, at der – som det fremgår af lovudkastets bemærkninger – kun er en begrænset menneskeretlig beskyttelse af adgangen til forsvarerskift. Institut for Menneskerettigheder anfører endvidere, at afbeskikkelse mod sigtedes ønske af en forsvarer, der allerede har bistået sigtede under sagen, adskiller sig fra de sager fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som der henvises til i lovudkastets bemærkninger, og at det ikke er sikkert, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vil acceptere afbeskikkelse i den situation, der nævnes i lovudkastets bemærkninger, hvor sagsbehandlingstiden forkortes fra 3 måneder til 1 måned.

Det fremgår af det foreslåede § 735, stk. 3, nr. 2 (lovforslagets § 1, nr. 7), at en person ikke kan beskikkes til forsvarer, hvis den pågældendes medvirken væsentligt vil forsinke sagens behandling.

Af bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 7, fremgår, at en person som udgangspunkt ikke kan beskikkes til forsvarer, hvis den pågældendes medvirken forventes at medføre en forsinkelse på mere end 6 uger i sammenligning med, at en anden forsvarer beskikkes. Det fremgår desuden af bemærkningerne, at det endvidere er forudsat, at i særligt prioriterede sager (vvsager) kan en person ikke beskikkes til forsvarer, hvis den pågældendes medvirken forventes at medføre en forsinkelse på mere end 3 uger i sammenligning med, at en anden forsvarer beskikkes.

Ifølge bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 7, er det endvidere forudsat, at i de tilfælde, hvor retten har foreslået et passende antal tidspunkter for hovedforhandlingen, og den ønskede forsvarer hverken kan møde på nogen af de foreslåede tidspunkter eller på et tidligere tidspunkt, kan den ønskede forsvarer som udgangspunkt ikke beskikkes, hvis den pågældendes medvirken forventes at forlænge sagsbehandlingstiden med mere end 4 uger i sammenligning med, at der beskikkes en anden forsvarer. I særligt prioriterede sager kan den ønskede forsvarer i sådanne tilfælde ikke beskikkes, hvis den pågældendes medvirken forventes at forlænge sagsbehandlingstiden med mere end 2 uger i sammenligning med, at der beskikkes en anden forsvarer.

Som det fremgår, er det i særligt prioriterede sager forudsat, at den ønskede forsvarer ikke beskikkes, hvis det vil medføre en forsinkelse som beskrevet, mens der i andre sager end de særligt prioriterede sager er tale om et udgangspunkt.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har, som nævnt under pkt. 3.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger, fastslået, at retten til at forsvare sig ved en forsvarer af eget valg ikke er en absolut rettighed, men at de nationale myndigheder kan tilsidesætte disse ønsker, hvis der foreligger relevante og tilstrækkelig grunde til at fastslå, at dette er nødvendigt af hensyn til en forsvarlig retspleje.

Som det fremgår af pkt. 3.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger, er der i de særligt prioriterede sager et særligt hensyn til en kort sagsbehandlingstid af hensyn til bl.a. den forurettede.

Justitsministeriet vurderer på den baggrund, at de foreslåede ændringer vedrørende sigtedes valg af forsvarer kan gennemføres inden for rammerne af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK).

Justitsministeriet har i lyset af Institut for Menneskerettigheders bemærkninger om ombeskikkelse mod sigtedes ønske fundet anledning til at uddybe pkt. 3.1 i lovforslagets bemærkninger om forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Som det fremgår heraf, er det Justitsministeriets vurdering, at også de foreslåede regler om ombeskikkelse mod sigtedes ønske kan gennemføres inden for rammerne af EMRK.

Advokatrådet anfører bl.a., at der er ganske betydelige retssikkerhedsmæssige betænkeligheder forbundet med at forpligte domstolene til at foretage om- eller afbeskikkelse af en forsvarer, som sigtede har ønsket, at der bør udvises tilbageholdenhed med at indføre begrænsninger i det frie forsvarervalg, og at formålet med at nedbringe sagsbehandlingstiden i straffesager kunne opnås ved at fokusere på, hvordan domstolene, anklagemyndigheden og kriminalforsorgen kan optimere sagsgangene.

Danske Advokater anfører bl.a., at det er betænkeligt at anvende en formulering, hvorefter det frie forsvarervalg ændres til et ønske. Danske Advokater anfører endvidere, at det er betænkeligt, at lovudkastet indebærer ufravigelige grænser for, hvornår en forsvarer ikke skal beskikkes, og at begrundelsen for forslaget kun gør sig gældende for nogle sager, og at det derfor er ubegrundet at fastsætte generelle regler.

Landsforeningen af Forsvarsadvokater finder, at lovudkastet indeholder alt for absolutte rammer for, hvornår retten skal nægte beskikkelse eller afbeskikke, og at en domfældt, som ikke har kunnet vælge en bestemt forsvarer, vil være mere tilbøjelig til at anke, end en domfældt, som selv har valgt sin forsvarer.

Retspolitisk Forening finder forslaget om en ændret vægtning af hensynet til sagsbehandlingstiden over for sigtedes valg af forsvarer særdeles betænkeligt og anfører bl.a., at navnlig i større og komplicerede sager er det af afgørende betydning for sigtede, at der beskikkes en forsvarer med særlig indsigt i sådanne sager, men at sådanne advokater samtidig ofte er stærkt efterspurgt.

Retspolitisk Forening finder forslaget om mulighed for ombeskikkelse mod sigtedes ønske uantageligt og retssikkerhedsmæssigt stærkt betænkeligt og anfører, at det forekommer at være en tilsidesættelse af forsvarerens mulighed for en grundig forberedelse af sagens retsmøder.

Som anført i pkt. 1.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger har Justitsministeriet de senere år løbende haft fokus på at nedbringe den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i straffesager, og Justitsministeriet iværksatte i forlængelse heraf i december 2016 en analyse af straffesagskæden med henblik på at kortlægge sagsgangene i retssystemet og identificere, hvor de væsentligste udfordringer opstår.

Lovforslaget indeholder en række ændringer af retsplejeloven, der har til formål at tilpasse dele af strafferetsplejen med henblik på at nedbringe sagsbehandlingstiden i straffesager og at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af politiets, anklagemyndighedens og domstolenes ressourcer.

For så vidt angår forslagene vedrørende beskikkelse af forsvarsadvokater går der, som det fremgår af pkt. 2.1.2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, efter Justitsministeriets opfattelse i nogle straffesager for lang tid fra fastsættelsen af tidspunktet for hovedforhandlingen, til hovedforhandlingen begynder. Én af årsagerne hertil er, at nogle forsvarere har så travlt, at de først kan møde i retten et godt stykke tid ude i fremtiden. Data fra Domstolsstyrelsen viser eksempelvis, at forsvarerne de seneste år har været en hovedårsag til, at politisk fastsatte målsætninger for sagsbehandlingstid ved retterne i volds- og voldtægtssager ikke overholdes.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der grundlag for nu at ændre de gældende principper for, hvordan afvejningen mellem det frie forsvarervalg og hensynet til sagsbehandlingstiden skal foretages, sådan at hensynet til sagsbehandlingstiden vægtes tungere end hidtil. Justitsministeriet finder således bl.a. ikke behov for, at spørgsmålet først overvejes i Strafferetsplejeudvalget. Det bemærkes herved, at et udkast til lovforslag har været i bred høring, og at bl.a. Advokatrådet, Danske Advokater og Landsforeningen af Forsvarsadvokater i deres høringssvar er fremkommet med en række bemærkninger til udkastet, som er indgået i Justitsministeriets overvejelser i forbindelse med udarbejdelsen af det fremsatte lovforslag.

Det skal også understreges, at lovforslaget også angår domstolenes arbejde og sigtedes udeblivelse, og at der ved siden af lovforslaget administrativt vil blive taget initiativer rettet mod politiet, anklagemyndigheden og kriminalforsorgen. I kølvandet på den tværgående analyse af straffesagskæden arbejdes der således bl.a. videre med tværgående digitalisering i Justitsministeriets koncern, optimering af bødesager, fuldbyrdelsesprocessen og udarbejdelse af personundersøgelser og mentalerklæringer. Forslagene vedrørende beskikkelse af forsvarsadvokater er således ét led i den bredere indsats for at sikre hurtigere behandling af straffesager.

2.2. Salærbegrænsning ved forsvarerskift

Østre Landsret anfører, at der vil kunne forekomme situationer, hvor en ny forsvarer ikke vil blive rimeligt vederlagt, og opfordrer til, at der gives retterne mulighed for undtagelsesvist at fastsætte et højere salær til den nye forsvarer, hvis forsvarskiftet har været nødvendigt for at sikre tiltalte et effektivt forsvar, jf. herved også artikel 6, stk. 3, litra c, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Østre Landsret anfører endvidere, at det i alle tilfælde bør være muligt for retten at fastsætte salærene til to forsvarere, der er beskikket successivt for samme tiltalte, ved sagens afslutning.

Vestre Landsret og Den Danske Dommerforening tilslutter sig Østre Landsrets høringssvar.

Advokatrådet anfører bl.a., at sigtede undtagelsesvist bør kunne anmode om ombeskikkelse. Advokatrådet anfører endvidere, at den foreslåede bestemmelse bør indeholde en udtrykkelig mulighed for, at retten kan bestemme, at vederlaget til en ny forsvarer ikke begrænses, og at vederlaget ikke begrænses, hvor ombeskikkelse skyldes den tidligere forsvarers forhold.

Retspolitisk Forening anfører, at den foreslåede bestemmelse om vederlag til en ny forsvarer er for kategorisk, og at retten bør have mulighed for at gøre undtagelse fra bestemmelsen.

Som anført i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 10, finder den foreslåede salærbegrænsning i retsplejelovens § 741, stk. 2, ikke anvendelse, når retten tilbagekalder en beskikkelse i medfør af de foreslåede § 736, stk. 1, nr. 1 og 2 (lovforslagets § 1, nr. 8). Når der beskikkes en ny forsvarer i sådanne tilfælde, vil den nye forsvarer have ret til vederlag af statskassen også for det merarbejde, der måtte være nødvendigt som følge af forsvarerskiftet. Dette gælder også, hvis sigtede har anmodet om, at beskikkelsen tilbagekaldes af en af de nævnte grunde.

Tilsvarende vil gælde i tilfælde af, at retten beskikker en ny forsvarer for som led i en retfærdig rettergang at sikre tiltalte et effektivt forsvar, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 8.

På denne baggrund finder Justitsministeriet det hverken nødvendigt eller hensigtsmæssigt at give retten mulighed for undtagelsesvis at fravige den foreslåede salærbegrænsning i § 741, stk. 2.

Den foreslåede bestemmelse i § 741, stk. 2, vedrører alene vederlaget til den nye forsvarer og ændrer ikke på det vederlag, der tilkommer den tidligere forsvarer. Efter Justitsministeriets opfattelse er der på den baggrund som udgangspunkt ikke grund til at vente, til sagen er slut, med at fastsætte vederlaget til den tidligere forsvarer.

Vestre Landsret anfører, at det kan overvejes at tydeliggøre hensigten med forslaget til § 741, stk. 2, i bestemmelsens ordlyd.

Efter Justitsministeriets opfattelse fremgår meningen med den foreslåede bestemmelse tilstrækkeligt klart af den foreslåede formulering. Ordene ”hvad der ville tilkomme den tidligere forsvarer, hvis der ikke var blevet beskikket en ny forsvarer,” sigter efter sammenhængen til det, der ville tilkomme den tidligere forsvarer for fortsat at varetage hvervet som forsvarer i stedet for den nye forsvarer. Udtrykket sigter således til, hvad der ville tilkomme den tidligere forsvarer for at varetage hvervet i perioden efter, at der er beskikket en ny forsvarer.

Landsforeningen af Forsvarsadvokater anfører, at forslaget om begrænsning i den nye forsvarers vederlag efter et forsvarerskift i praksis vil være

meget vanskeligt at administrere, og at forslaget vil indebære, at en tiltalt vil kunne få meget svært ved at antage en forsvarer. For at kunne vurdere, om den forventede betaling er acceptabel i forhold til det arbejde, der skal udføres, er den nye forsvarer nødt til at have et overblik over både den tidligere forsvarers salær og sagens materiale. Det vil forsinke beskikkelsesprocessen med det resultat, at sagen går i stå, indtil der er klarhed over, hvem der skal være forsvarer fremadrettet.

Som det fremgår af pkt. 1.2.1 i lovforslagets bemærkninger, er det en erkendt konsekvens af lovforslaget, at det vil kunne blive vanskeligt og eventuelt i nogle sager umuligt for sigtede at finde en advokat, der kan og vil påtage sig at indtræde som ny forsvarer i en verserende sag på de vilkår, som foreslås i § 741, stk. 2. Sigtede vil i så fald i praksis kunne være henvist til at beholde sin nuværende forsvarer. Der vil ikke være tale om, at sagen går i stå, mens en advokat overvejer, om den pågældende vil indtræde som forsvarer. Indtil der faktisk beskikkes en ny advokat, fortsætter sagen med den aktuelt beskikkede forsvarer.

3. Forsvarerens tilstedeværelse under hovedforhandlingen

Landsforeningen af Forsvarsadvokater anfører bl.a., at den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 852, stk. 2, efter sit indhold alene er indsat for at spare udgifter til forsvareren, og at bestemmelsen ikke vil medføre en effektiv udnyttelse af retsdagene, men alene gøre det sværere for forsvareren at planlægge sin tid. Landsforeningen af Forsvarsadvokater opfordrer derfor til, at anvendelsen af de enkelte retsdage bindende tilkendegives i forbindelse med sagens berømmelse.

Som det fremgår af pkt. 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er forslaget til ændring af retsplejelovens § 852 (lovforslagets § 1, nr. 17) udtryk for en lovfæstelse af domstolenes eksisterende praksis på området, som den fremgår af en højesteretskendelse fra 2003 og landsretspræsidenternes vejledende salærtakster.

4. Hurtig berømmelse af hovedforhandlingen

Domstolsstyrelsen bemærker, at det vil være forudsætning for, at hovedforhandlingen kan berammes hurtigst muligt efter anklagemyndighedens indlevering af anklageskrift til retten ved digital kommunikation, at alle oplysninger, som retten har behov for i forbindelse med berømmelse og forkyndelse, overføres ved indleveringen af anklageskriftet.

Forhold vedrørende oplysninger ved sagens fremsendelse til retten er behandlet i samarbejdsaftalen mellem Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Justitsministeriet og Domstolsstyrelsen om forkyndelse af straffesager af 9. marts 2017. Spørgsmålet er endvidere behandlet i den reviderede skabelon om lokale samarbejdsaftaler om berømmelse af straffesager med bilag, som blev udsendt til politi- og retskredsene den 23. januar 2018.

Den Danske Dommerforening bemærker bl.a., at forslaget synes at forudsætte, at retterne allerede i dag modtager sagen digitalt fra anklagemyndigheden, hvilket kun er tilfældet i et mindre antal sager.

Retten modtager i dag i udgangspunktet anklageskrift og bevisfortegnelse med den såkaldte digitale datafølgeseddel, hvorefter retten kan oprette sagen og beramme retsmøde samt igangsætte forkyndelsesprocessen. Dette gælder generelt og ikke kun i sager, der gennemføres i retten som såkaldt digitale retssager.

5. Straksafgørelse om sagsomkostninger ved sigtedes udeblivelse

Vestre Landsret anfører, at afgørelser om sagsomkostninger i nogle situationer træffes som en beslutning, og at det i tilknytning til den foreslåede § 1007 a bør præciseres, hvis afgørelsen skal træffes ved kendelse. Vestre Landsret anfører endvidere, at ressourcehensyn taler for, at der alene træffes én omkostningsafgørelse fremfor som forudsat, at der både skal træffes afgørelse om sagsomkostninger i forbindelse med det retsmøde, sigtede er udeblevet fra, og efterfølgende i forbindelse med, at retten afsiger sin dom. Hertil kommer, at de nødvendige udgifter til forberedelse af retsmødet bedst kan fastsættes, når sagen finder sin afslutning, idet man først på dette tidspunkt kan vurdere, i hvilket omfang forsvarerens forberedelse kan ”genbruges”.

Advokatrådet bemærker, at den tiltalte formentlig ikke på forhånd vil kunne få oplyst de relevante sagsomkostninger, og at det allerede af den grund er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt at pålægge sigtede at betale sagsomkostninger, selv om vedkommende efterfølgende frifindes. Endvidere anfører Advokatrådet, at der ikke ses at være belæg for, at forslaget skulle nedbringe sagsbehandlingstiden, og at den adfærdsregulerende effekt af forslaget i bedste fald er tvivlsom, navnlig fordi det kun er en lille andel af de pålagte sagsomkostninger i straffesager, som inddrives i dag.

Danske Advokater bemærker, at forslaget – ud over de tilfælde, hvor sigtede bevidst udebliver fra retsmødet – vil ramme særligt udsatte personer, som af andre grunde utilsigtet udebliver fra retsmødet, og at inddrivelse fra denne persongruppe sjældent tjener et formål. Danske Advokater opfordrer derfor til, at det overvejes, om det – i det tilfælde, at sigtede senere findes skyldig – er hensigtsmæssigt, at der skal inddrives to selvstændige krav på sagsomkostninger.

Landsforeningen af Forsvarsadvokater finder forslaget retssikkerhedsmæssigt stærkt betænkelig, og anfører, at forslaget vil ramme en meget snæver personkreds og derfor ikke vil have nogen reel samfundsøkonomisk betydning. Landsforeningen af Forsvarsadvokater opfordrer til, at betydningen af forslaget nærmere undersøges.

Det fremgår af retsplejelovens § 1012, stk. 1 og 2 (som ikke foreslås ændret), at afgørelse om erstatning af omkostninger træffes ved dommen eller ved kendelse.

Formålet med den foreslåede § 1007 a er, at sigtede, der udebliver uden lovlig grund, med det samme skal pålægges at betale omkostningerne ved det pågældende retsmøde. Dette er baggrunden for, at det er forudsat, at retten straks – eller i givet fald straks efter, at fristen for at dokumentere lovligt forfald er udløbet – træffer afgørelse efter § 1007 a. Rettens vurdering af, hvilket vederlag der tilkommer den beskikkede forsvarer for det pågældende retsmøde, vil derfor skulle foretages på grundlag af de oplysninger, der foreligger på det tidspunkt, og vil om nødvendigt kunne bero på et skøn.

Efter Justitsministeriets opfattelse er det tilstrækkeligt, at sigtede er advaret om, at udeblivelse uden lovligt forfald kan medføre, at sigtede pålægges at betale omkostningerne i forbindelse med retsmødet, hvorimod det ikke kan kræves, at sigtede på forhånd skal have oplyst det præcise beløb, der i givet fald vil være tale om.

6. Hurtigere bestemmelse om mentalundersøgelse

Danske Advokater anfører, at det er en helt grundlæggende rettighed, at sigtede har ret til at være til stede, når retten træffer afgørelser af stor betydning for den pågældende, f.eks. afgørelser om mentalundersøgelse, og at dette i særdeleshed gælder, når der træffes afgørelser over for særligt ud-

satte personer. Danske Advokater finder det derfor betænkeligt, at der træffes afgørelse om mentalundersøgelse uden sigtedes tilstedeværelse.

Efter Justitsministeriets opfattelse varetages hensynet til sigtede i tilstrækkelig grad af forudsætningen om, at indkaldelsen til retsmødet skal forkynnes, og at det skal fremgå af indkaldelsen, at sigtedes udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan medføre, at retten træffer bestemmelse om mentalundersøgelse. Sigtede gøres derved bekendt med, at der kan blive truffet bestemmelse om mentalundersøgelse på det foreliggende grundlag, uden at sigtede får lejlighed til at udtale sig. Den foreslåede regel angår desuden alene ambulante mentalundersøgelser, og der foreslås således ingen ændringer i, hvornår en afgørelse om indlæggelse til mentalundersøgelse efter retsplejelovens § 809, stk. 2, forudsætter, at sigtede er til stede i retten.

Dansk Psykiatrisk Selskab anfører, at forslaget overordnet vurderes at være rimeligt, og anfører endvidere, at det bør imødekommes i håb om, at dette kan bidrage til at nedbringe den samlede sagsbehandlingstid i straffesager. Dansk Psykiatrisk Selskab bemærker, at der dog er en vis tvivl om, hvorvidt en kendelse om ambulante mentalundersøgelser reelt vil nedbringe sagsbehandlingstiden generelt, og man kunne overveje, om der kan gøres mere for at lette sigtedes fremmøde til undersøgelsen, f.eks. i form af en transportordning. Dansk Psykiatrisk Selskab bemærker endeligt, at det kan være væsentligt af hensyn til mentalundersøgelsen, at der også udarbejdes retningslinjer om indhentning af akter uden sigtedes samtykke, og at der gøres overvejelser om indhentning af andre nødvendigvis oplysninger i medfør af retsplejelovens § 810.

Formålet med forslaget til ændring af retsplejelovens § 809 (lovforslagets § 1, nr. 11) er at sikre muligheden for, at processen vedrørende mentalundersøgelser kan påbegyndes så tidligt som muligt med henblik på at nedbringe sagsbehandlingstiden i disse sager. Justitsministeriet er herudover i gang med at undersøge muligheder for andre tiltag vedrørende mentalundersøgelser, herunder i relation til udfordringer med udeblivelser fra undersøgelse mv., og transportspørgsmålet indgår i de videre overvejelser.

Indhentelse af oplysninger fra offentlige myndigheder til brug for en mentalundersøgelse kræver ikke sigtedes samtykke. Når sigtede møder til en ambulante mentalundersøgelse, som retten i medfør af den foreslåede bestemmelse har besluttet i sigtedes fravær, men ikke vil samtykke til indhentelse af oplysninger fra private, vil spørgsmålet om indhentelse af sådanne oplysninger uden samtykke efter retsplejelovens § 810 kunne afgøres af retten på

skriftligt grundlag. Såfremt sigtede udebliver fra den ambulante mentalundersøgelse, og anmodningen om mentalundersøgelse ikke frafaldes, vil sagen under alle omstændigheder skulle indbringes for retten igen med henblik på stillingtagen til indlæggelse til mentalundersøgelse efter retsplejeloovens § 809, stk. 2, og i den forbindelse vil spørgsmålet om indhentelse af oplysninger fra private uden samtykke også kunne behandles. På denne baggrund finder Justitsministeriet ikke på nuværende tidspunkt grundlag for at foreslå ændringer af retsplejeloovens § 810.

7. Beløbsgrænsen for tiltaltes anke af en byretsdom

Procesbevillingsnævnet tilslutter sig forslaget om at forhøje beløbsgrænsen fra 3.000 kr. til 6.000 kr., men bemærker, at der vil være administrative omkostninger forbundet med en sådan ændring svarende til det ekstra antal ansøgninger om appeltilladelse, som Procesbevillingsnævnet vil skulle behandle. Procesbevillingsnævnet bemærker i den forbindelse, at det er svært at anslå antallet af ekstra ansøgninger til Procesbevillingsnævnet, men at det må formodes, at en domfældt som udgangspunkt er mere tilbøjelig til at ansøge om anketilladelse, jo højere den idømte bøde er.

Som anført i pkt. 4 i lovforslagets almindelige bemærkninger vurderes forslaget om at forhøje beløbsgrænsen for tiltaltes anke af en byretsdom i en straffesag fra 3.000 kr. til 6.000 kr. at føre til en begrænset forøgelse af antallet af ansøgninger om anketilladelse til Procesbevillingsnævnet og til en relativt begrænset nedgang i antallet af ankesager ved landsretterne. På baggrund af antallet af sager og sagernes karakter vurderes forslaget samlet set at have begrænsede administrative og økonomiske konsekvenser for domstolene, der vil blive håndteret inden for domstolenes nuværende økonomiske ramme.

Danske Advokater anfører, at det ikke fremgår af lovudkastet, hvilke sags typer der forventes at blive omfattet af ændringen af beløbsgrænsen, og at en stillingtagen til forslaget efter Danske Advokaters opfattelse forudsætter, at sådanne oplysninger fremgår af lovudkastet.

Som det fremgår af pkt. 2.6.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er baggrunden for forslaget om at forhøje beløbsgrænsen for, at tiltalte kan anke en byretsdom, som idømmer en sumbøde, navnlig, at beløbsgrænsen ikke har været reguleret siden 1990, og at den købekraft, som beløbsgrænsen modsvarer, på grund af inflationen er blevet væsentligt formindsket i de forløbne 28 år. Forslaget berører i sagens natur alle sumbøder – for en hvil-

ken som helst lovovertrædelse – der overstiger 3.000 kr., men ikke 6.000 kr., og forslaget er dermed ikke møntet på bestemte sagstyper.

8. Vedtagelse af bøde på stedet

8.1. Generelt

Rigspolitiet tilslutter sig generelt forslaget om at vedtage og betale bøder på stedet og anfører, at det er Rigspolitiets vurdering, at dette vil kunne nedbringe sagsbehandlingstiden og indebære en ressourcebesparelse hos politiet. Rigspolitiet bemærker dog, at vedtagelse af bøder på stedet vil betyde, at det ikke – som tilfældet er med den nuværende ordning, hvor der fremsendes en bødetilkendegivelse til sigtede – vil være muligt at korrigere eventuelle fejl, f.eks. i forhold til den bestemmelse, der angives at være overtrådt, eller beregningen af bødens størrelse, og at en ordning med vedtagelse og betaling af bøder på stedet vil indebære, at en efterfølgende korrektion af bøden må antages at blive mere ressourcekrævende. Tilsvarende vil gøre sig gældende i de sager, hvor sigtede benytter sig af den foreslåede fortrydelsesret og tilbagekalder vedtagelsen.

Baggrunden for forslaget vedrørende bødevedtagelse på stedet er navnlig, at en bødevedtagelse på stedet i sammenligning med i dag vil nedbringe sagsbehandlingstiden væsentligt, jf. pkt. 2.7.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger. I det omfang samlet set flere end i dag vedtager et bødeforelæg, vil sagerne endvidere blive afsluttet uden behandling ved retten, hvilket vil understøtte en bedre ressourceanvendelse. Dette gælder, selv om der i en vis del af sagerne sker fejl, som skal korrigeres, eller sker tilbagekaldelse af vedtagelsen.

8.2. Anvendelsesområdet

Rigspolitiet anfører, at ordningen med vedtagelse af bøder på stedet ikke bør omfatte overtrædelser omfattet af færdselslovens § 125, stk. 2 (de såkaldte klipforseelser), da det bl.a. kan være yderst vanskeligt for en polititjenestemand på stedet at afgøre, hvorvidt en overtrædelse kan udløse f.eks. et kørselsforbud eller en betinget frakendelse af førerretten, og at det kan være vanskeligt på stedet at indhente oplysninger om eventuelle tidligere relevante lovovertrædelser mv. Rigspolitiet anfører endvidere, at det bør fremgå af lovforslagets bemærkninger, at det vil være op til den enkelte politibetjent at vurdere, om det i den enkelte situation er passende at forelægge sig-

tede muligheden for at vedtage bøden på stedet, således at det f.eks. undgås, at der sker en konfliktoptrapning.

Rigspolitiet anfører, at det bør fremgå af lovforslagets bemærkninger, i hvilket omfang der vil kunne ske vedtagelse af bøder på stedet i situationer, hvor den pågældende også er sigtet for andre lovovertrædelser, da der i medfør af straffelovens § 88 vil kunne blive tale om, at der skal fastsættes en fællesstraf for disse lovovertrædelser.

Som anført i pkt. 2.7.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger forudsættes ordningen med bødevedtagelse på stedet anvendt i sager, som bevismæssigt er helt ukomplicerede, og som ikke nødvendiggør skønsmæssige vurderinger, og hvor der er klarhed over bødens størrelse. Den foreslåede § 832 a (lovforslagets § 1, nr. 15) er således en rammebestemmelse, hvis nærmere udmøntning er overladt til myndighederne, og som anført i pkt. 2.7.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger vil Justitsministeriet efter en vedtagelse af lovforslaget drøfte med Rigsadvokaten, om cirkulæreskrivelsen fra 1996 vedrørende bødetilkendegivelser på stedet bør revideres eller eventuelt erstattes af nye retningslinjer fra Justitsministeriet eller Rigsadvokaten. Den nærmere udmøntning kan også angå spørgsmål som mulighed for konkret hensyntagen til, om meddelelse af et bødeforelæg på stedet kan føre til en uønsket konfliktoptrapning.

I lyset af Rigspolitiets høringssvar er det præciseret i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 15, at ordningen med bødevedtagelse på stedet kan anvendes, uanset om den pågældende er sigtet og eventuelt tiltalt for tidligere begåede strafbare forhold.

8.3. Sigtedes bødevedtagelse

Rigspolitiet bemærker, at når der bliver gjort brug af den såkaldte bødeapp, som i øjeblikket er under udvikling, vil sigtede ikke på stedet modtage et fysisk eksemplar af bødetilkendegivelsen, men vil derimod tidligst dagen efter vedtagelsen modtage et bødeforelæg i sin e-boks. Rigspolitiet foreslår på den baggrund, at der i lovforslaget generelt gøres brug af terminologien ”modtagelse af bødeforelæg” i stedet for ”modtagelse af en bødetilkendegivelse”.

Rigspolitiet foreslår, at det nærmere overvejes, hvordan der tilvejebringes en digital løsning, som er i overensstemmelse med politiets operative parathed og sikkerhedspolitik. Rigspolitiet peger i den forbindelse på en løsning,

hvor politibetjenten indhenter mundtligt samtykke fra sigtede til vedtagelsen, som herefter registreres i bødeappen.

Med hensyn til sprogbrugen bemærkes, at retsplejelovens § 832 både bruger ordet "tilkendegive" og ordene "i et bødeforelæg", og at der efter Justitsministeriets opfattelse ikke er nogen betydningsforskel mellem "bødeforelæg" og "bødetilkendegivelse". Da ordet "bødeforelæg" imidlertid i modsætning til "bødetilkendegivelse" fremgår direkte af lovtæksten, har Justitsministeriet justeret lovforslagets bemærkninger, så udtrykket "bødeforelæg" generelt anvendes. Når der refereres til cirkulæreskrivelsen fra 1996, anvendes dog ordet "bødetilkendegivelse", som er det ord, der anvendes i cirkulæreskrivelsen.

I lyset af Rigspolitiets hørings svar har Justitsministeriet på ny overvejet, om sigtede bør kunne vedtage et bødeforelæg ved en rent mundtlig tilkendegivelse. I betragtning af de retsvirkninger, der er forbundet med en bødevedtagelse, og i lyset af, at antallet af bødeforelæg på stedet i dag er i størrelsesordenen 100.000 årligt, finder Justitsministeriet, at det vil være u hensigtsmæssigt at basere ordningen med bødevedtagelse på stedet på, at sigtede kan vedtage bøden ved en rent mundtlig tilkendegivelse. I lyset af Rigspolitiets hørings svar er det imidlertid tilføjet i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 15, at såfremt de tekniske muligheder senere gør det muligt og hensigtsmæssigt at dokumentere sigtedes vedtagelse på anden måde, vil en sådan ny teknisk mulighed i givet fald også kunne anvendes ved vedtagelse af bødeforelæg på stedet. Det er således hensigten, at den foreslåede § 832 a skal være teknologineutral, og det er overladt til politiet at udmønte ordningen, herunder under hensyn til operativ parathed og sikkerhed.

8.4. Sigtede under 18 år

Det Kriminalpræventive Råd anfører, at der bør udvises tilbageholdenhed med ændringer, som begrænser retssikkerheden for unge under 18 år, og at Det Kriminalpræventive Råd derfor ikke kan støtte forslaget om, at sigtede under 18 år i umiddelbar forbindelse med lovovertrædelsen kan vedtage en bøde uden samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden.

Som anført i pkt. 2.7.2 finder Justitsministeriet bl.a. henset til, at såvel sigtede som indehaveren af forældremyndigheden inden 14 dage frit vil kunne tilbagekalde en vedtagelse af en bøde, at det er ubetænkeligt at give personer under 18 år mulighed for at vedtage en bøde uden samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden. Det bemærkes herved også, at sigtede un-

der 18 år på egen hånd kan give samtykke til, at en sag behandles som tilståelsessag efter retsplejelovens § 831, og dermed give afkald på, at sagen behandles med lægdommere.

8.5. Fortrydelsesretten

Rigspolitiet foreslår, at sigtede bør kunne tilbagekalde sin vedtagelse inden 14 dage fra modtagelsen af bødeforelægget, og ikke fra vedtagelsen. Rigspolitiet bemærker i den forbindelse, at når der bliver gjort brug af den såkaldte bødeapp, som i øjeblikket er under udvikling, vil sigtede tidligst modtage bødeforelægget i sin e-boks dagen efter vedtagelsen, og at der vil være tilfælde, hvor det efter vedtagelsen viser sig, at sagen ikke egner sig til at blive behandlet i bødeappen, men skal behandles manuelt, og hvor der nemt vil kunne gå mere end 14 dage, før sagen er behandlet og bødeforelægget er sendt til sigtede.

Rigspolitiet foreslår endvidere, at eventuelle formkrav til sigtedes tilbagekaldelse af vedtagelsen beskrives i lovforslagets bemærkninger.

Rigspolitiet anfører endvidere, at det bør fremgå af lovforslagets bemærkninger, hvorvidt en bøde, der er vedtaget og betalt på stedet, skal anses for vedtaget på tidspunktet for vedtagelsen eller først på tidspunktet for udløbet af fortrydelsesfristen, da dette har betydning i forhold til, om en lovovertrædelse skal tillægges gentagelsesvirkning.

Den foreslåede § 832 a (lovforslagets § 1, nr. 15) knytter sig til den gældende § 832 om bødeforelæg. Det er en forudsætning for at vedtage en bøde på stedet efter den foreslåede § 832 a, at politiet forinden i et bødeforelæg har tilkendegivet sigtede, at sagen kan afgøres på denne måde. Det er endvidere en forudsætning, at politiet forinden har vejledt sigtede om adgangen til at tilbagekalde vedtagelsen, herunder om fristen herfor. På den baggrund bør fristen for at tilbagekalde en bødevedtagelse efter den foreslåede § 832 a efter Justitsministeriets opfattelse regnes fra vedtagelsen.

Der er ved udformingen af forslaget til § 832 a lagt vægt på, at bestemmelsen skal være teknologineutral, og Justitsministeriet har ikke fundet grund til at fastsætte formkrav til sigtedes tilbagekaldelse af en bødevedtagelse efter den foreslåede bestemmelse.

I lyset af Rigspolitiets hørings svar er det præciseret i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 15, at en bøde, der vedtages på stedet, herunder ved

betaling på stedet, skal anses for vedtaget på dette tidspunkt, herunder i forhold til gentagelsesvirkning, jf. retsplejelovens § 832, stk. 3, 2. pkt. (fremover stk. 4, 2. pkt.), der ikke foreslås ændret. Retsvirkningerne af bødevedtagelsen bortfalder, hvis sigtede rettidigt tilbagekalder sin vedtagelse.

8.6. Politiets vejledning

Rigspolitiet foreslår, at det angives i lovforslagets bemærkninger, at vejledningen af indehaveren af forældremyndigheden kan ske skriftligt i forbindelse med fremsendelse af bødeforelægget til indehaveren af forældremyndigheden.

Med hensyn til den vejledning, som politiet skal give indehaveren af forældremyndighedens, når sigtede er under 18 år, bemærkes, at justitsministeren efter det foreslåede § 832 a, stk. 4, kan fastsætte nærmere regler om vejledningen. Det vil herunder også kunne fastsættes, at vejledningen skal sendes til indehaveren af forældremyndigheden sammen med bødeforelægget.

8.7. Ikrafttræden

Rigspolitiet bemærker, at der i lovudkastet ikke fremgår noget om, hvornår ordningen med vedtagelse af bøder på stedet skal træde i kraft. Rigspolitiet anbefaler derfor, at der i lovforslaget indsættes en bestemmelse om, at justitsministeren fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelsen af ordningen med vedtagelse af bøder på stedet (lovudkastets § 1, nr. 12-14).

Som det fremgår af pkt. 2.7.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, giver retsplejeloven allerede i dag mulighed for, at polititjenestemænd i umiddelbar forbindelse med en lovovertrædelse udsteder et bødeforelæg efter retsplejelovens § 832 til en sigtet, og retsplejeloven udelukker i den forbindelse ikke, at sigtede i givet fald straks vedtager den pågældende bøde. De foreslåede nye regler om bødevedtagelse i umiddelbar forbindelse med lovovertrædelsen (lovforslagets § 1, nr. 12-15) vil således supplere den eksisterende mulighed for, at sigtede i umiddelbar forbindelse med lovovertrædelsen vedtager et bødeforelæg.

Det fremgår også af pkt. 2.7.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, at en udvidelse af mulighederne for at vedtage og betale en bøde på stedet i forhold til den eksisterende ordning efter Justitsministeriets opfattelse vil nødvendiggøre, at der udvikles en ny administrativ løsning for, hvordan polititjenestemænd på stedet kan modtage bødevedtagelser og bødebetalinger.

Lovforslaget tilvejebringer på den baggrund grundlaget for at udvide mulighederne for at vedtage og betale en bøde på stedet, men forudsætter ikke, at udvidelsen vil ske fra lovens ikrafttræden.

På denne baggrund finder Justitsministeriet ikke grundlag for, at de foreslåede nye regler om bødevedtagelse på stedet ikke som resten af lovforslaget skal træde i kraft den 1. juli 2018, men først på et senere tidspunkt, som justitsministeren fastsætter.

9. Rejseforbehold for beskikkede advokater

Retspolitisk Forening anfører, at forslaget indebærer en stramning af de gældende bestemmelser af rent procesøkonomiske hensyn, og at forslaget vil kunne medføre yderligere forsinkelser som følge af, at kendelser om spørgsmålet kæres. Retspolitiske Forening anfører endvidere, at bestemmelsen forekommer overflødig og bør udgå af lovudkastet, fordi den er uklar.

Som anført i pkt. 2.8.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger anvendes bestemmelsen i retsplejelovens § 334, stk. 3, i praksis således, at retten som udgangspunkt betinger beskikkelse af en advokat med kontor i en anden retskreds af, at advokaten frafalder krav mod statskassen om godtgørelse for rejseudgifter ud over, hvad en advokat med kontor i retskredsen oppebærer. Forslaget går på den baggrund ud på at vende lovens udgangspunkt, sådan at retten fremover skal give besked, hvis der ikke er rejseforbehold, hvorimod retten i dag skal give besked, hvis der er rejseforbehold. Som anført i pkt. 2.8.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger er der imidlertid ikke tilsigtet ændringer med hensyn til, i hvilket omfang beskikkede advokater og offentlige forsvarere kan få dækket rejseudgifter. Forslaget ændrer på den baggrund ikke noget indholdsmæssigt for advokaterne, men medfører, at retten skal give færre beskeder vedrørende rejseforbehold.

III. Lovforslaget

I forhold til det udkast til lovforslag, der har været i høring, er der i det fremsatte lovforslag navnlig foretaget følgende ændringer:

1. Der er tilføjet en ændring af retsplejelovens § 832, stk. 4 (lovforslagets § 1, nr. 14), som indebærer, at det foreslåede § 832, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 12), om, at en sigtet under 18 år i umiddelbar forbindelse med lovovertrædelsen kan vedtage en bøde uden samtykke fra indehaveren af forældre-

myndigheden, administrativt kan gøres tilsvarende anvendelig på konfiskation.

2. Der er tilføjet en angivelse af, hvilke sager om vold, voldtægt og våben der fremover skal være særligt prioriterede (vuv-sager), jf. pkt. 2.1.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

3. Det er tydeliggjort, at retten af egen drift kan anvende de foreslåede regler om at nægte at beskikke en forsvarer eller at tilbagekalde en beskikkelse af hensyn til sagsbehandlingstiden, jf. pkt. 2.1.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til de foreslåede § 735, stk. 3, og § 736, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 7 og 8).

4. Det er tydeliggjort i bemærkningerne til det foreslåede § 735, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 7), hvordan vurderingen af, om beskikkelse af en bestemt forsvarer væsentligt vil forsinke sagen, forudsættes at ske i ankesager.

5. Det er tilføjet i bemærkningerne til den foreslåede § 832 a (lovforslagets § 1, nr. 15), at et bødeforelæg, der vedtages på stedet, kan udstedes uden at tage hensyn til eventuelle andre verserende sigtelser mod den pågældende, og at retsvirkningerne af en bødevedtagelse på stedet, som ikke rettidigt tilbagekaldes, skal regnes fra tidspunktet for vedtagelsen, herunder med hensyn til gentagelsesvirkning. Det er endvidere tilføjet, at såfremt de tekniske muligheder senere gør det muligt og hensigtsmæssigt at dokumentere sigtedes vedtagelse på anden måde end ved fysisk eller digital underskrift, bør en sådan ny teknisk mulighed i givet fald også kunne anvendes ved vedtagelse af bødeforelæg på stedet.

6. Det er tilføjet i bemærkningerne til den foreslåede ændring af retsplejelovens § 843 a (lovforslagets § 1, nr. 16), at der vigtigt, at retten også i tilfælde af, at en berammet hovedforhandling udsættes, hurtigt fastsætter et nyt tidspunkt for hovedforhandlingen.

Herudover er der foretaget sproglige og lovtekniske justeringer.